

FABIÀ ESTAPÉ, CATEDRÀTIC D'ECONOMIA POLÍTICA

Text: JORDI FORTUNY / Fotos: TINA BAGUÉ

"Extirpar la bestiesa costa un colló"

Pou de ciència, mestre de ministres socialistes i del PP, col·laborador habitual i irreverent als mitjans de comunicació..., Fabià Estapé (Portbou, Alt Empordà, 1923) conversa amb el director d'EL TEMPS durant un viatge d'Euromed de Barcelona a València.

En aquests temps sembla que tot vagi molt de pressa: la moneda única, les liberalitzacions, la nova economia... Creu de debò que tot va tan de pressa?

—Això em fa riure, d'entrada. I em demostra que l'analfabetisme en economia no s'ha reduït, malgrat tot el que diguin els successius ministres d'Educació, començant per aquell cervell que es deia Esperanza Aguirre, actualment presidenta del Senat, on farà menys mal, segur, o bé aquesta senyora més intel·ligent que hi ha ara, que es diu Pilar del Castillo, però que de moment sembla que s'alimentarà de l'informe de la Reial Acadèmia de la Història, del director de la qual jo sóc molt amic. Doncs que no ens passi res. Tot això, ho interpreto com una preparació perquè, un bon dia, llancin al Congrés dels Diputats, on tenen majoria, o al Butlletí Oficial de l'Esta, on tenen l'*ordeno y mando*, el cèlebre decret d'humanitats. I llavors sabrem què és una història unificada, com estan unificats els magatzems d'El Corte Inglés.

—Ara que parla d'ensenyament, les facultats d'econòmiques es van adaptant al vocabulari i a la terminologia de moda o la ciència hi perdura, més aviat?

—Sobretot s'adapten els qui fan màsters. Que és una fórmula, gairebé eròtica, de confessar que no han après prou economia durant els quatre anys de facultat, però que encara tenen pares o mares o avis que els poden finançar un màster o dos o tres. N'hi ha que en tenen quatre. Jo en conec un que en té quatre, però no s'hi nota gens. Diu bestieses en totes quatre coses.

—Dedicar diners a l'ensenyament és una inversió o una despesa, com diuen els pressupostos públics?

—És una inversió. És una inversió en una cosa que jo ja vaig batejar en un text que es va publicar l'any 1982 i que va fer el seu escàndol. És una inversió en la cosa més important que té un país: capital humà. I en aquest país, que no tenim petroli, ni pràcticament

tenim carbó, perquè el carbó que tenim és ple de sorra, i la torba de Puente García Rodríguez, ja l'ha gastada Endesa, l'única cosa que tenim és gent, cervells, joventut. Capital humà. Tot el que sigui invertir-hi, ens portaria a allò que als Estats Units es va reconèixer fa més de cinquanta anys, quan dos economistes importants, Cobb i Douglas, van establir la funció Cobb-Douglas, segons la qual, en cent anys, pràcticament, de creixement del capital i de la població, als Estats Units, se'n deduia un producte interior brut un 30% inferior al real. La diferència, aquest 30%, ja la van identificar: era el millor ensenyament del capital humà. És a dir, es va comprovar que augmentant un any més l'ensenyament, o dos anys, ampliant l'alfabetització, s'afavoria un creixement de l'economia que no explicaven ni el capital ni la població.

"Els màsters són una fórmula, gairebé eròtica, de confessar que no han après prou Economia durant els quatre anys de facultat, però que encara tenen pares o mares o avis que els poden finançar un màster o dos o tres."

—Però en política econòmica, quan parlen de rigor pressupostari volen dir, en realitat, reducció de la despesa. I això inclou l'ensenyament.

—Fa molts anys, quan jo vaig estudiar-ho, em vaig trobar que pocs economistes clàssics de l'època s'havien atrevit a parlar clar. L'un d'ells era Walras, que va fer una explicació de com subestimem el factor humà,

el capital humà. Parlant de la Primera Guerra Mundial, deia: imaginem-nos un general al front; li foten dotze peces d'artilleria en una acció i, al mateix temps, se li moren mil soldats. La reacció immediata del general és de demanar dotze canons més, de seguida, "i després envieu-me mil soldats més per compensar les baixes". Allò que el tenia preocupat era el bé material.

—*Si les inversions en ensenyament donessin els resultats que van donar amb vostè, seria tot molt diferent...*

—Però no hi ha garantia. Hi ha una pregunta que es fa sempre: com es garanteix que la promoció d'aquest any no serà integrada per estúpids? I és clar, encara no he trobat un mètode per a estar-ne segur. Potser ara, amb el genoma de l'hòstia es podria aclarir, però llavors caldrà anar a València i demanar-ho al Santiago Grisolia, que és el primer espanyol que en va parlar. És un home —a part ser amic meu— que, per mi, l'ombra que li va fer el fet de ser deixeble de Severo Ochoa el va apartar del premi Nobel que es mereixia.

—*Parlant de València, què pensa de la idea d'Eliseu Climent de fomentar les relacions empresarials entre el País Valencià i Catalunya?*

—Tot el que m'ha proposat l'Eliseu Climent des que el conec, des del dia que va venir a casa meua a demanar-me que escrivís setmanalment a EL TEMPS, m'ha semblat una barreja d'esperit dinàmic, assumptió de riscos i un cert romanticisme. Contra el que s'ha dit, ell és catalanista i valencianista alhora. És a dir, ell és un home capaç d'emocionar-se amb en Lluís Llach i amb l'Ovidi Montllor, amb l'Ausiàs Marc i amb Ramon Llull. Que sent les Illes com a pàtria pròpia. M'enorgulleix ser amic seu.

—*Les relacions econòmiques entre Catalunya i el País Valencià són intenses, però no es noten gaire...*

—No es volen dir. Mira, jo et puc explicar una cosa, no relacionada amb València, però que també serveix: un bon dia, a Lleó, a El Corte Inglés, van fer una venda, i al cap de mitja hora, la clienta va telefonar i va dir: "*me han engañado; he comprado conservas, sardinas, anchoas, berberechos, y no puede ser, están en catalán y no lo endiendo; que me las vengan a recoger y me las reembolsen*". S'hi va posar el cap de la planta i li va dir: "*señora, nunca El Corte Inglés rotularía esto en catalán si usted no lo entiende. Fíjese bien: están en portugués*". I va dir: "*ah, bueno*", i ja no es va queixar més. De manera que hem d'anar alerta de vegades per aquestes bestieses, perquè la bestiesa penetra i extirpar-la costa un colló. T'he de dir una cosa: jo sóc dels qui, en un sentit moltes vegades d'autoflagel·lació i de buscar la perfecció espiritual a través de la bestiesa dels altres, havia llegit planes i planes d'"El cabinista".

—*Era interessant?*

—Un zoològic. Sempre és útil veure que n'hi ha i no s'acaben.

—*Ara això ha canviat.*

—Perquè ens hem quedat sense Reyna.

—*Ja no és el que era.*

—I ell tampoc. O ell potser sí? El Carrascosa vull dir.

—*El marit...? No, ella sí que és el que era. El que no és el mateix d'abans és Las Provincias.*

—I "El cabinista" ha perdut alegria. Qualsevol dia semblarà l'Abc. I no et dic *La Razón* perquè no tinc ganes de fotre-m'hi. Fa dos anys vaig tenir un petit disgust a l'Ateneu de Madrid, en una conferència, quan em van demanar "*¿nos puede decir qué se dice en Barcelona de La Razón?*" I vaig dir: "*Mire, en Barcelona hace ya seis o siete años que lo tenemos*". "*¿Cómo?, ¿si Luis María [Ansón] lo sacó la semana*

pasada!" "*En Barcelona lo tenemos hace años, lo que pasa es que, por cosas del idioma, no lo llaman La Razón. Lo llaman La Farola. Cuando vas en coche y paras en un semáforo, te dicen: toma la razón, toma La Farola*". Es van empenyar de Déu!

—*S'entén.*

—No, perquè no hi havia motiu. Ho vaig dir a fi de bé. O no?

—*Cadascú s'ho agafa com vol.*

—Una persona em va dir que l'Ansón fa una sèrie que es diu *Gente, gentecilla y gentuza*. "I si t'hi posa a tu?" I jo dic: Déu ho vulgui, tu, perquè ja tindrà tema per a l'article del dissabte a *La Vanguardia*, que el maldecap meu és, cada dijous, decidir de què cony parlaré. Però, si ell em posa a la "gentuza", ja tindrà motiu i li podré recordar aquella merda de llibre que es diu *Juan III*, per exemple, on enganya i falseja les coses. No crec que l'hi pagués el

rei Joan Carles.

—*Deixi'm tornar a parlar d'economia. Què li sembla, Catalunya i el País Valencià són competidors o complementaris?*

—Són complementaris i ho seran cada vegada més, per la competència que ens vindrà d'Europa... Mira: et puc vaticinar ara una crisi agrícola que tenim a punt a Catalunya. Aquests de Convergència i Unió, en lloc de plantar-hi cara i de dir que ve la crisi de l'avellana, que això s'acaba (com es van acabar els cotxes de cavalls, que es deien *simones*, i ara hi ha taxis, com el que hem agafat amb tu per anar a l'estació)..., doncs no. Sentireu els crits, els esgarips: "salvem l'avellana!" Aquest serà el crit que ve ara: "Tu ets català?, o t'hi assembles?, o t'estimes l'Ausiàs Marc? Doncs salvem l'avellana". I què passa amb l'avellana? Em diuen que l'avellana està fotuda. Això, ja ho veig. Com que ara Turquia entrarà a la Unió Europea amb

"T'he de dir una cosa: jo sóc dels qui, en un sentit moltes vegades d'autoflagel·lació i de buscar la perfecció espiritual a través de la bestiesa dels altres, havia llegit planes i planes d'"El cabinista".

moltíssimes avellanes..., i no els podem fotre aranzels, aquest és el problema, entens? No és com aquells temps gloriosos d'en Romà Perpiñà Grau i l'hòstia, no... Ja els hem superats. Jo era molt amic i admirador del Romà Perpinà, l'economista més important que han donat Catalunya i el País Valencià.

—No el conec.

—No? Encara és l'economista català més reimprès del país. L'any 36 va fer l'article definitiu, dient que pel camí que anys després seguiria el senyor Gual Villalbí ens n'anàvem tots a la merda. Cosa que era una profecia no difícil, però s'havia de fer i signar-la. En alemany, perquè escrivia en alemany, el cabró. Bé, doncs tornem a l'avellana. Què passa amb l'avellana espanyola, l'avellana tarragonina, la vostra avellana dels Països Catalans? Que rancieja, hòstia. I això ja és una altra qüestió. A mi, no em preocupa que vingui molta avellana de Turquia, però aquella la trenques i no rancieja. I aquesta d'aquí, és més nostrada, és de la Moreneta, el que vulguis, però l'obres i rancieja. Què pot fer la Generalitat, en aquests moments

d'aquest govern tan brillant del comiat de Pujol i Solé, per protegir-nos una avellana que rancieja? Potser qui hi trobarà la solució és aquest conseller d'Economia, Artur Mas, que diuen que serà el delfí del Pujol. Jo una vegada vaig dir que l'honorable Mas em semblava que era el conseller més ben pentinat del govern, i ara es talla els cabells a la navalla perquè la gent se'n fotia. Potser ell trobarà la solució perquè no ranciegi l'avellana tarragonina. Com pot passar a la història en Mas? Equilibrant el pressupost és impossible, perquè la comunitat autònoma més endeutada és la catalana. Però l'hòstia! Això no ho pot equilibrar, ni ho pot arreglar, perquè és l'home que tenia quantificat l'espòli (la quantitat que l'estat s'emporta de Catalunya, menys les despeses és l'espòli). I aquest espòli com va començar? Diu: amb Felip V. Collons! Ja fa temps, eh?

—És encertada o contradictòria la política econòmica del govern espanyol?

—Home, és un govern contradictori, perquè no poden ser més contradictòries les forces que li presten suport. Ara, continuem dins un cicle expansiu que permet de fer moltes coses. No fa gaire, aquest jove que es diu Mariano Rajoy, que l'Aznar ha posat davant el Rato perquè reposi una mica d'ambicions, deia al ministre d'Economia [al "guiñol" de Canal Plus]: "Mira, Rato, tal com va l'economia, podria ser ministre d'Hisenda fins i tot la meva tia de Pontevedra". I això és cert.

què avellanes no, oi?

—Si ranciegen, no. Canviem de tema. Creu que la por que tenen els comerciants de la llibertat d'horaris és fonamentada?

—Jo crec que no. Sobre petit comerç, jo puc dir que en una illa de cases de l'Eixample de Barcelona, amb el mateix formatge García Baquero, manxec, hi he trobat una diferència de cinquanta peles el quilo en tres botigues. La competència és l'hòstia. Ara, això és ple de paranys polítics: el primer que va proposar la llibertat d'horaris al Congrés va ser el PSOE i tot el PP va votar-hi contra. I ara va a l'inrevés. I m'agradaria fer un pronòstic: ara que s'acaba el sistema de finançament autonòmic, s'acabarà adoptant, amb l'aprovació de la majoria de les autonomies, l'esquema Zaplana. Serà curiós.

Doncs ell el tenia quantificat. El 10 de març [les eleccions van ser el 12] jo li vaig fer a Catalunya Ràdio una petita enquesta: vostè què pensa fer dilluns al matí?, dit sense ganes de molestar, ni de demanar detalls de la vida íntima. "Senzillament, esperar la trucada". Quina trucada? "Home, la trucada de Madrid". I dient què? "El mateix de sempre: quants diputats ens podeu deixar". Però amb la majoria absoluta, ni trucada ni res... I això que parlàvem de les avellanes. Ens les hem saltades amb una alegria! Es nota que no en tens cap.

—No, però m'agraden. Si vol, en continuem parlant.

—No, no. Tu manes.

—Doncs parlem de trens. El govern espanyol ha presentat el projecte de tren de gran velocitat de Madrid a València, a part del que ja hi ha en construcció de Madrid a Barcelona. Però entre València i Barcelona encara no és clar.

—Però l'Euromed no va tan malament, no?

—No, no va tan malament.

—Doncs què més voleu? Ja ho sé: que cada vegada que pari us donin garrapinyades gratuïtes. Per-